

Asia: VN/11042/2025

Apuvälinepalveluiden laatusuositus ja valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2026 päivitys

Taustakysymykset

Vastaajan taustaorganisaatio

Muu valtion viranomainen [Terveyden ja hyvinvoinnin laitos]

2.1 Apuvälinepalvelua ohjaavat lait ja säädökset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

2.1.2 Vammaispalvelulain mukaiset palvelut

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

2.1.3 Kelan ammatillisen kuntoutuksen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

2.2 Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineratkaisun tekeminen julkisen terveydenhuollon apuvälinealan asiantuntijan toimesta on perusteltu ja kannatettava linjaus. On kuitenkin tarpeen täsmentää, ketä apuvälinealan asiantuntijalla tarkoitetaan käytännössä sekä millaista koulutusta ja osaamista tehtävä edellyttää. Lisäksi tulee kuvata, miten varmistetaan käytäntöjen toteutuminen siten, että yhdenvertaisuus toteutuu apuvälineratkaisujen tekemisessä ja päätöksenteossa sekä hyvinvointialueen sisällä että alueiden välillä.

3 Toimintakyky apuvälinepalvelun perustana

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kappale on sisällöllisesti selkeä ja perustuu asianmukaisesti ICF-viitekehykseen.

THL esittää kuitenkin, että toimintakykytiedon kuvaamista koskevaa osuutta täydennetään kirjaamisen näkökulmasta.

Suositukseen tulisi lisätä kirjaus siitä, että toimintakyvyn arvioinnissa ja dokumentoinnissa hyödynnetään THL:n toimintakykytiedon kirjaamisopasta, jotta:

- toimintakykytieto on rakenteista ja yhdenmukaista
- tieto on vertailukelpoista eri toimijoiden ja hyvinvointialueiden välillä
- tieto tukee tiedolla johtamista ja palvelujen arviointia

Lisäksi on tarkoituksenmukaista huomioida rakenteisen kirjaamisen käyttöönoton aikataulu:

- sosiaalihuollossa rakenteisen toimintakykytiedon kirjaaminen on velvoittavaa 9/2027 mennessä
- terveydenhuollossa rakenteinen kirjaaminen tulee käyttöön vuonna 20277 , mutta ei vielä ole velvoittavaa

Ehdotettu lisäys (esimerkkimuotoilu):

“Toimintakyvyn arvioinnissa ja kirjaamisessa tulee hyödyntää THL:n toimintakykytiedon kirjaamisopasta, jotta tieto on rakenteista, yhdenmukaista ja valtakunnallisesti vertailukelpoista. Rakenteisen kirjaamisen käyttöönotossa huomioidaan sosiaalihuollon velvoittavuus (9/2027 mennessä) sekä terveydenhuollon käyttöönotto, joka mahdollistuu vuonna 2027.”

Tämä täsmentää ICF-viitekehyksen käytännön soveltamista ja tukee suosituksen tavoitteita yhdenvertaisista ja laadukkaista palveluista.

4 Apuvälinepalveluprosessi

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Luonnoksessa asiakaslähtöisyys on hyvin huomioitu apuvälinetarpeen arvioinnissa ja valinnassa.

Suosituksista tulisi täydentää siten, että asiakasosallisuus ulottuu koko palveluprosessiin, mukaan lukien käytön seuranta, palvelun arviointi ja kehittäminen.

Asiakaskokemus- ja käyttäjäpalaute tulisi olla osa hyvinvointialueiden vakiintunutta laadunhallintaa.

6.1 Potilas- ja laiteturvallisuus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

On perusteltua, että apuvälineen voi luovuttaa riittävän osaamisen omaava sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö. Mainittu kotipalvelu tulisi tarkentaa kotihoidoksi, jotta vastuut ja toimijat ovat selkeämmät.

Vaaratilanteiden ilmoittamista koskevaa kohtaa tulee täsmentää:

- ilmoitus esihenkilölle
- tieto myös asiakkaalle itselleen ja tarvittaessa omaiselle

Lisäksi suositusta tulisi täydentää siten, että vaaratilanteiden ja läheltä piti -tilanteiden seurantaan on yhtenäinen käytäntö, joka sisältää kirjaamisen, keskeiset tiedot, säännöllisen analyysin sekä palautesilmukan. Tämä varmistaa, että tieto johtaa käytännön toimiin ja tukee apuvälinepalvelujen turvallisuuden kehittämistä.

6.2.1 Hyvinvointialueiden vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Seurantaa koskeva kirjaus on kannatettava ja luonnoksessa on jo tunnistettu keskeisiä seurattavia kokonaisuuksia (kuten kattavuus, kohdentuvuus, kustannukset, laatu, käyttöaste, kierrätys ja vaaratilanteet).

Kirjaus jää kuitenkin yleiselle tasolle, eikä yksin riitä varmistamaan tiedon vertailtavuutta tai yhdenvertaisuuden toteutumisen arviointia. Suositukseen tulisi lisätä kansallinen vähimmäismittaristo, joka täsmentää ja yhdenmukaistaa seurantaa hyvinvointialueiden välillä sekä tukee tiedolla johtamista.

Vähimmäismittariston tulisi täydentää jo esitettyjä seurantakohteita ja sisältää esimerkiksi:

- odotusaika arvioon ja luovutukseen
- myöntämis- ja hylkäysosuudet
- apuvälineen käyttöaste ja käytön jatkuvuus
- huollon vasteajat
- vaaratilanteet
- asiakaskokemus
- toimintakyky- tai osallistumishyöty

Lisäksi yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioimiseksi tulisi täsmentää, että palvelujen toteutumista seurataan vähintään:

- alueittain
- ikä- ja sukupuoliryhmittäin
- toimintarajoitteen mukaan
- saavutettavuuden (esim. kieli ja esteettömyys) näkökulmasta
- odotusaikojen osalta

Suosituksessa tulisi myös kuvata, miten tunnistettuihin alueellisiin tai väestöryhmittäisiin eroihin reagoidaan. Ilman yhtenäisiä mittareita ja tarkennettua seurantaa suosituksen tavoitteiden toteutumista ei voida luotettavasti arvioida.

6.2.2 Apuvälineen omistavan tahon vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Seuranta koskevaa kirjausta tulee tarkentaa:

Seurannalla tulee varmistaa, että apuväline vastaa asiakkaan sen hetkistä tarvetta ja soveltuvuutta.

6.2.3 Apuvälineen käyttäjän vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.3 Apuvälineen huolto/korjaus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Nykyinen kirjaus asiakkaan vastuusta on selkeä, mutta edellyttää täydennystä tilanteisiin, joissa asiakas ei kykene vastaamaan velvoitteista (esim. muistisairaus). Tarvitaan lisäys vastuista ja tuesta näissä tilanteissa (omaiset, kotihoito tai muu taho).

6.4 Apuvälineiden kuljetus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kirjausta tulee täydentää tilanteilla, joissa asiakas ei pysty itse kuljettamaan apuvälinettä tai hänellä ei ole siihen mahdollisuutta. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta tulee varmistaa vaihtoehtoiset järjestelyt.

6.5 Kaksoiskappale

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.6 Apuvälineiden hankintatavat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

7 Oppaassa käytetyt käsitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Apuvälineratkaisun tekeminen moniammatillisesti on kannatettavaa, mutta osaamisen varmistaminen jää epäselväksi. On tarpeen kuvata, miten varmistetaan arviointia tekevien ammattihenkilöiden riittävä osaaminen ja yhtenäiset käytännöt.

Palautuskäytännöt on kuvattu hyvin yleisesti. Ohjeistuksen selkeyttä ja yhdenvertaisuutta tulee vahvistaa.

Tarvitaan kirjaukset siitä, että:

- hyvinvointialueen on tehtävä selkeät ja ymmärrettävät ohjeet kaikille asiakasryhmille
- miten varmistetaan, ettei hyvinvointialueiden välillä ole/synny eroja käytännöissä (yhdenvertaisuus)

04 03 33 Hengitystieortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Luovutusperusteet ovat kokonaisuutena selkeitä ja kliinisesti perusteltuja. THL esittää, että suositusta täydennetään rakenteisen kirjaamisen näkökulmasta siten, että kaikissa apuvälineluokissa esitetään systemaattisesti keskeiset toimintakyvyn osa-alueet sekä terveydentilat yhtenäisessä muodossa.

Tämä voidaan toteuttaa lisäämällä kuhunkin ISO 9999 -luokkaan erillinen, rakenteinen osio, jossa kuvataan:

- keskeiset toimintakyvyn osa-alueet ICF-luokituksen mukaisesti
- keskeiset diagnoosit tai diagnoosiryhmät ICD-luokituksen mukaisesti

Nykyisessä muodossaan tieto on pääosin johdettavissa tekstistä, mutta rakenteinen esitystapa parantaisi tiedon yhdenmukaisuutta ja käytettävyyttä. Lisäys voidaan toteuttaa ilman, että nykyisiä kliinisiä kriteerejä muutetaan, esimerkiksi lyhyenä "Toimintakyvyn ja terveydentilan viitekehys" -osiona luokan loppuun.

Rakenteinen esittäminen:

- tukee kansallisesti yhtenäisiä kirjaamiskäytäntöjä
- mahdollistaa tiedon vertailtavuuden hyvinvointialueiden välillä
- vahvistaa tiedolla johtamisen edellytyksiä
- tukee apuvälinepalvelujen vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden seurantaa

THL katsoo, että yhtenäinen esitystapa kaikissa apuvälineluokissa selkeyttää suosituksen soveltamista ja tukee sen toimeenpanoa käytännössä. Katso esimerkki luokassa 06 30 03 Peruukit.

04 06 06 Tukisukat ja tukihihat käsivarsille ja jaloille ja muille kehon osille

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Luovutusperusteet ovat kokonaisuutena selkeitä ja kliinisesti perusteltuja. THL esittää, että suositusta täydennetään rakenteisen kirjaamisen näkökulmasta siten, että kaikissa apuvälineluokissa esitetään systemaattisesti keskeiset toimintakyvyn osa-alueet sekä terveydentilat yhtenäisessä muodossa.

Tämä voidaan toteuttaa lisäämällä kuhunkin ISO 9999 -luokkaan erillinen, rakenteinen osio, jossa kuvataan:

- keskeiset toimintakyvyn osa-alueet ICF-luokituksen mukaisesti
- keskeiset diagnoosit tai diagnoosiryhmät ICD-luokituksen mukaisesti

Nykyisessä muodossaan tieto on pääosin johdettavissa tekstistä, mutta rakenteinen esitystapa parantaisi tiedon yhdenmukaisuutta ja käytettävyyttä. Lisäys voidaan toteuttaa ilman, että nykyisiä kliinisiä kriteerejä muutetaan, esimerkiksi lyhyenä "Toimintakyvyn ja terveydentilan viitekehys" -osiona luokan loppuun.

Rakenteinen esittäminen:

- tukee kansallisesti yhtenäisiä kirjaamiskäytäntöjä
- mahdollistaa tiedon vertailtavuuden hyvinvointialueiden välillä
- vahvistaa tiedolla johtamisen edellytyksiä
- tukee apuvälinepalvelujen vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden seuranta

THL katsoo, että yhtenäinen esitystapa kaikissa apuvälineluokissa selkeyttää suosituksen soveltamista ja tukee sen toimeenpanoa käytännössä. Katso esimerkki luokassa 06 30 03 Peruukit.

Tämä tukisi kirjaamiskäytäntöjen yhdenmukaisuutta, tiedon vertailtavuutta sekä apuvälinepalvelujen vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden seuranta.

06 Ortoosit ja proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 15 Toiminnalliset hermo-lihasstimulaattorit ja hybridiortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 18 Yläraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 24 Alaraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 30 03 Peruukit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Nykyisessä muodossaan tieto on osin implisiittistä, mutta esittämällä se erillisenä koosteena tuetaan kirjaamiskäytäntöjen yhdenmukaisuutta, tiedon vertailtavuutta sekä apuvälinepalvelujen yhdenvertaista toteutumista.

Peruukkien osalta toimintakykyvaikutukset kohdistuvat erityisesti:

- psyykkiseen toimintakykyyn (esim. minäkuva, itsetunto)
- sosiaaliseen osallistumiseen
- arjessa selviytymiseen tilanteissa, joissa ulkonäöllä on merkitystä

Tämä olisi perusteltua kuvata rakenteisesti esimerkiksi:

- keskeisinä ICF-luokkina (esim. psyykkiset toiminnot, kehonkuva, sosiaalinen osallistuminen)
- keskeisinä ICD-luokkina tai tautiryhminä (esim. alopecia, syöpähoitoihin liittyvä hiustenlähtö, muut hiustenlähtöä aiheuttavat sairaudet)

09 09 Pukeutumisen ja riisuutumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 12 WC-apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 33 Peseytymis-, suihku- ja kylpyvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 08 Valkoiset kepit ja tukikepit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 23 Pyörätuolit, lisävoimalliset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 24 09 Käsikäyttöisten pyörätuolien lisävoimalaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

15 Kotielämän ja siihen osallistumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 03 Valonsuodattimet (absorptiolasit)

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 06 Silmälasit ja piilolinssit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 09 Suurentavat lasit, linssit ja linssikoonpanot

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 18 Suurennuslaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 06 Kuulon apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 13 21 Daisy-soittimet ja e-kirjojen lukijat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

-

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 29 Merkinanto-, hälytys- ja paikannusvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 39 05 Tuntoaistiin perustuvat näytöt

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 45 Suunnistautumisvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

24 06 Apuvälineet pakkausten käsittelyyn

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

Poistettavaksi ehdotettavat luokat

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 06 Kenkälusikat ja saapasrengit?

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 09 Vaatepitimet

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 09 42 06 Sähköhammasharjat

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 01 Siivuttajat ja leikkurit

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 04 Juustohöylät

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 05 Raastimet

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 06 Hakkurit

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 02 Kuorimaveitset

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 04 Siemenkodan poistimet

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 12 Leivontavälineet

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 09 Astiankuivaustelineet

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 15 Tiskiliinan vääntimet

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 09 18 01 Ruokalautaset

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 15 15 21 01 Yleissakset

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 03 Avaajat

Kyllä

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 06 Putkilonpuristimet

Kyllä

Anttila Heidi
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL